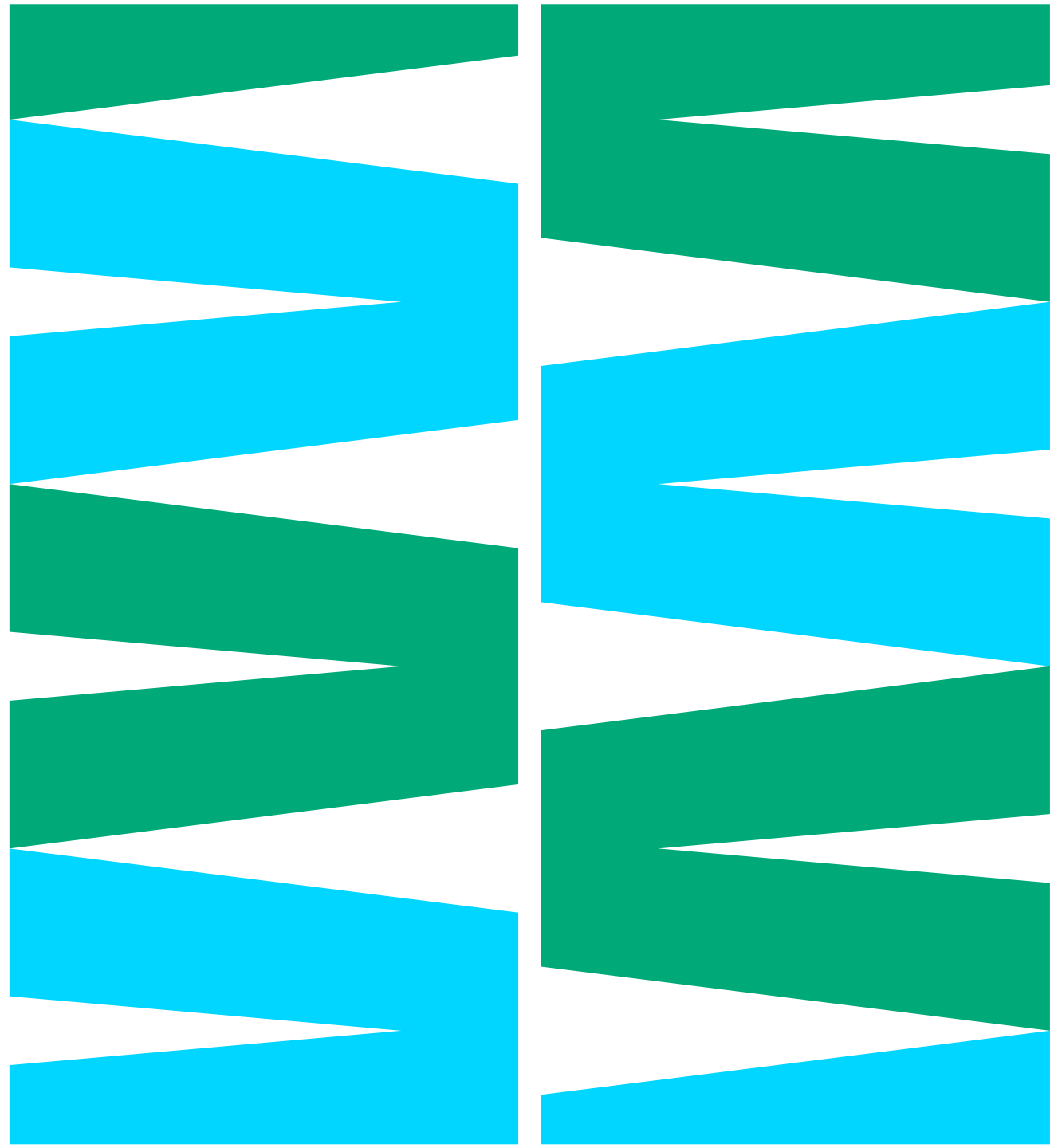

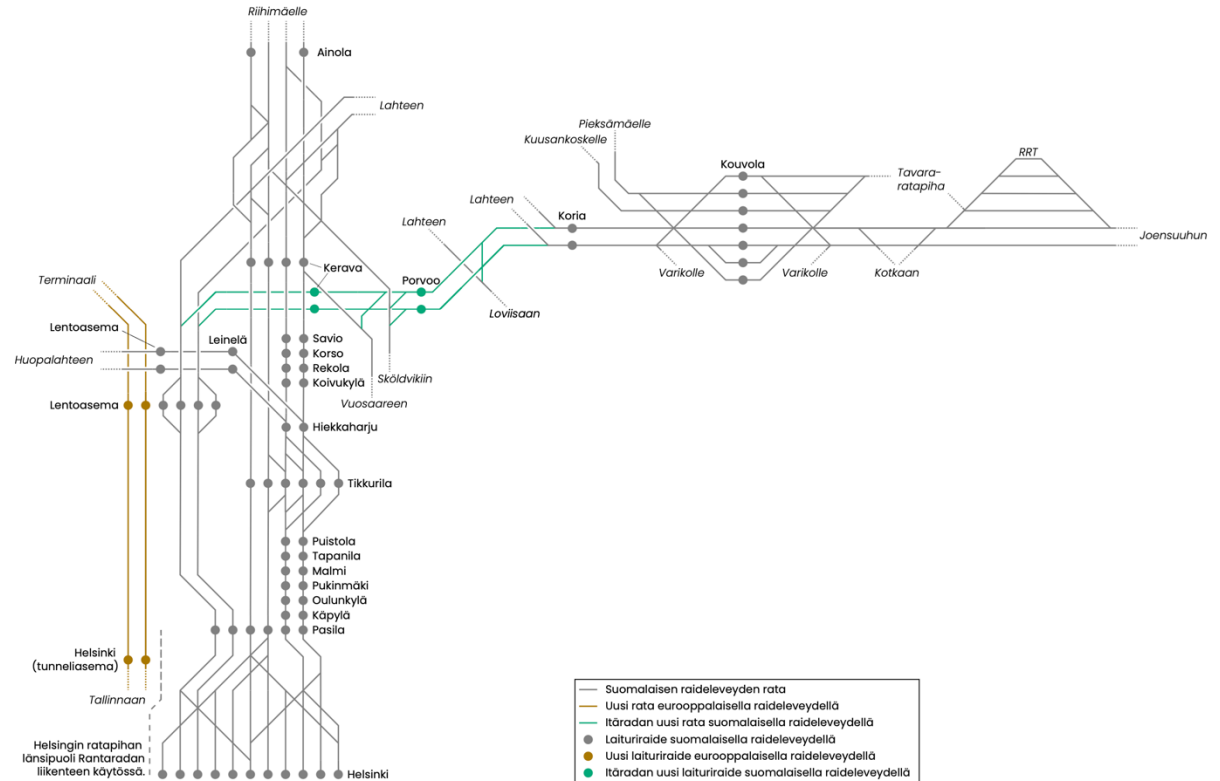
Itäradan raideleveysselvitys

Tiivistelmäesitys

Sisällys

1. Työn tavoite ja tausta
2. Näkökulmia raidelevyden muutokseen
3. Vaihtoehtojen määrittäminen
4. Vaihtoehtojen esittely
5. Vaikutusten arviointi
6. Kustannuksista
7. Johtopäätökset ja yhteenveto

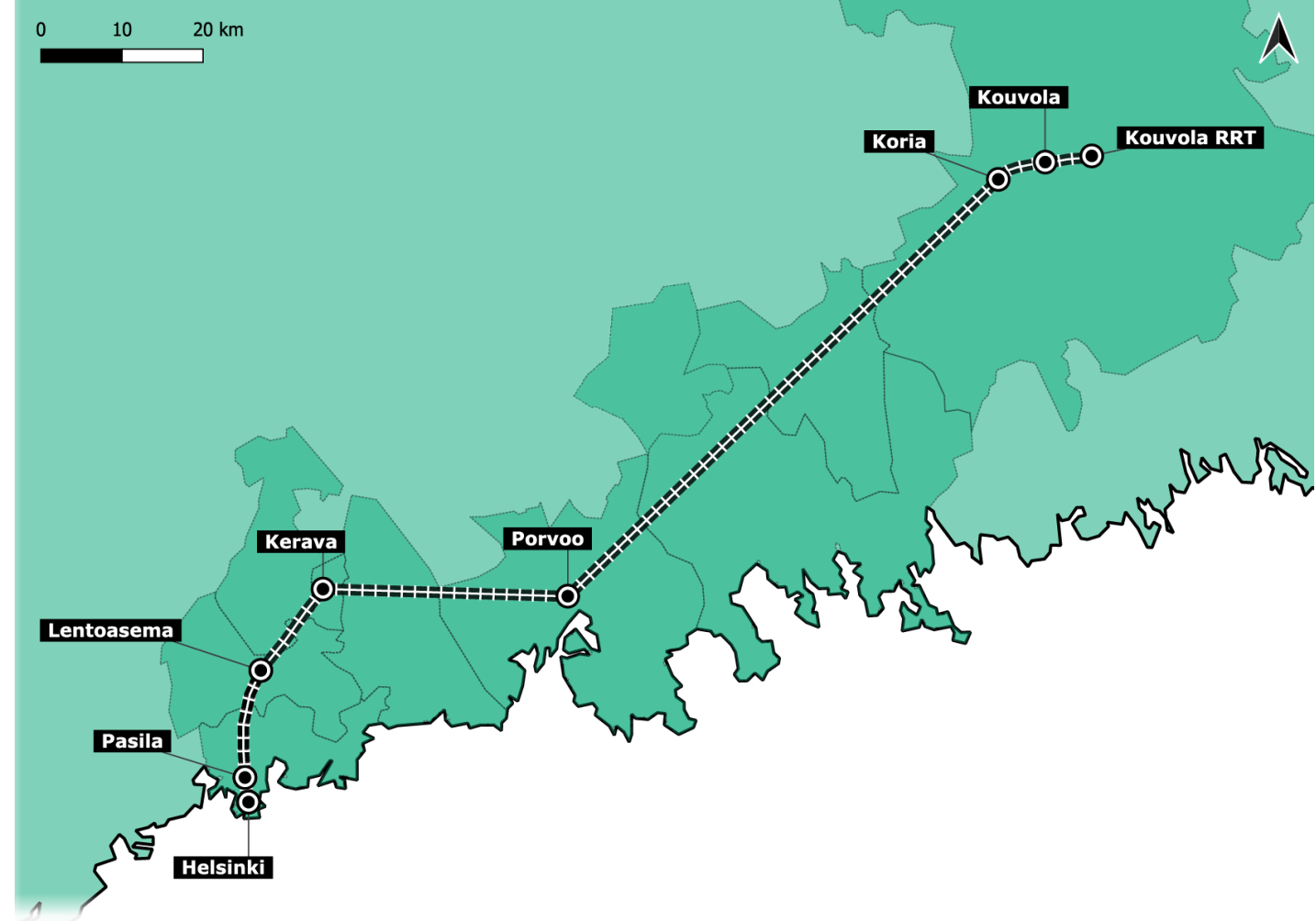
Taustaa ja tavoite

Työn taustalla

- EU:n TEN-T asetus ja Suomen velvollisuus luoda arviointi eurooppalaisen raidelevyden hyödyntämisestä kesään 2026 mennessä
- Raidelevyys on tunnistettu yhdeksi Itäradan strategisista osa-alueista (*sekaliikenne, nopeustaso, KV yhteydet, markkinat*)
- Aiheeseen liittyen on aiemmin toteutettuna LVM:n ja Väyläviraston koko Suomen kattava raidelevyys selvitys 2023.

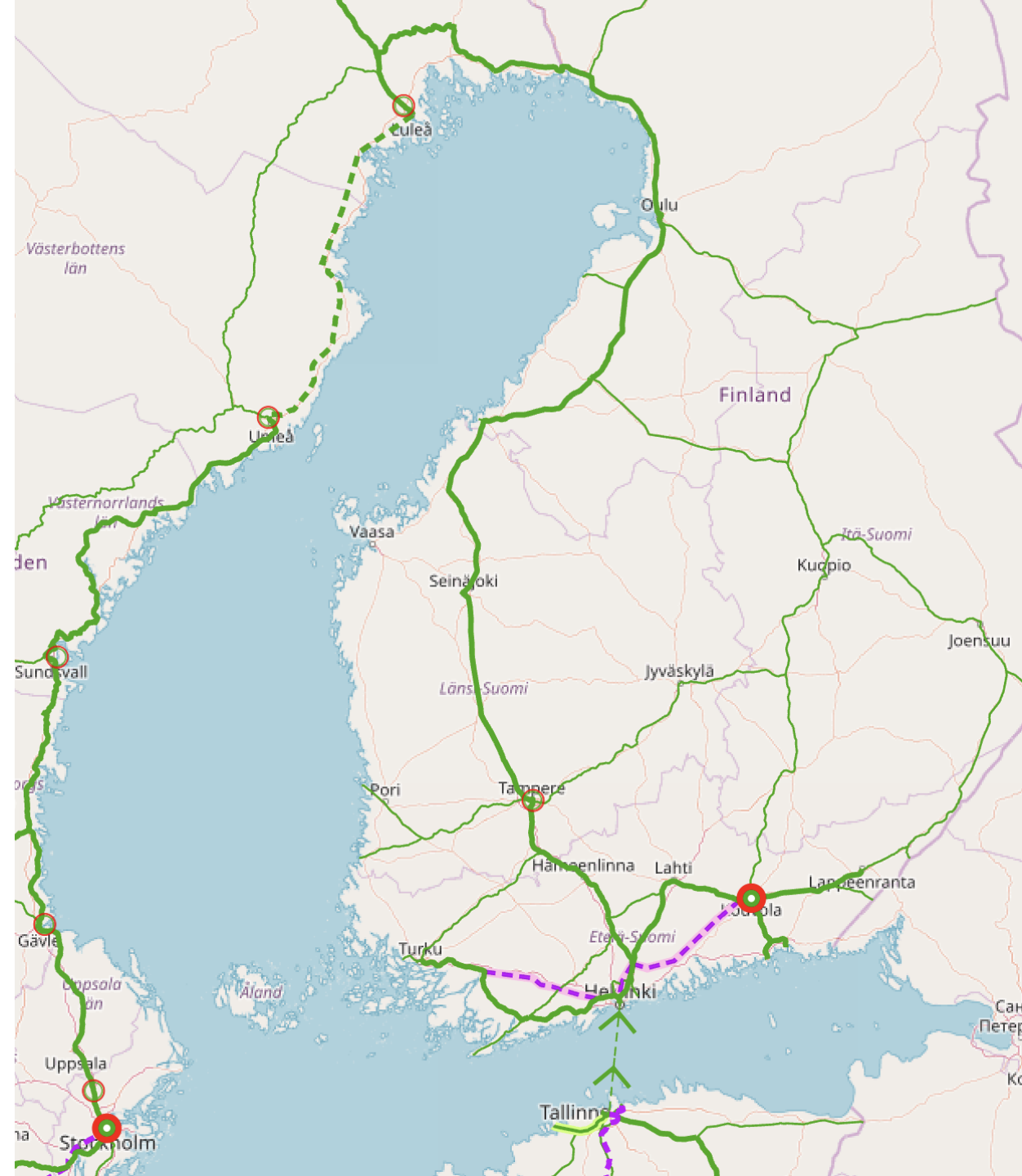
Tavoitteena

- Tarkastella Itäradan toteuttamista eurooppalaisella raidelevydellä mm. seuraavista näkökulmista: liikennejärjestelmä, henkilö-/tavaraliikenne, KV yhteydet, kustannukset ja vaikutukset käynnissä olevaan suunnitteluun
- Pää tavoitteena määrittää vaihtoehtoja Itäradan toteuttamiselle eurooppalaisella raidelevydellä ja arvioida vaihtoehtojen vaikutuksia

TEN-T-verkko

- TEN-T tarkoittaa Euroopan laajuista liikenneverkkoa (Trans European Transport Network). TEN-T yhdistää Euroopan väylät, terminaalit ja muut solmukohdat laajaksi liikenneverkoksi
- Rautateiden osalta TEN-T-asetuksessa on määritelty säännökset, jotka koskevat muun muassa siirtymistä eurooppalaiseen raidelevyteen (1 435 mm)
  - Arviointi ja hyötyanalyysi 07/2026 mennessä
  - Tarkempi suunnitelma arvioinnin ja analyysin pohjalta 07/2027 mennessä
- Suomessa ydinverkkoon sisältyy rautateiden osalta Päärata, Rantarata sekä Helsinki–Lahti–Kouvola–Lappeenranta että Kouvola–Kotka/Hamina osuudet
- Itärata, Lentorata ja Länsirata ovat osa laajennettua ydinverkkoa
- Kouvolan RRT -terminaali on osa ydinverkkoa
- Tallinnan tunneli myös mukana TEN-T-verkon kuvauksessa
- Rakentamisen tavoitteita: Ydinverkko 2030, laajennettu ydinverkko 2040 ja kattava verkko 2050

Näkökulmia raideleveyden muutokseen

Raideleveydet

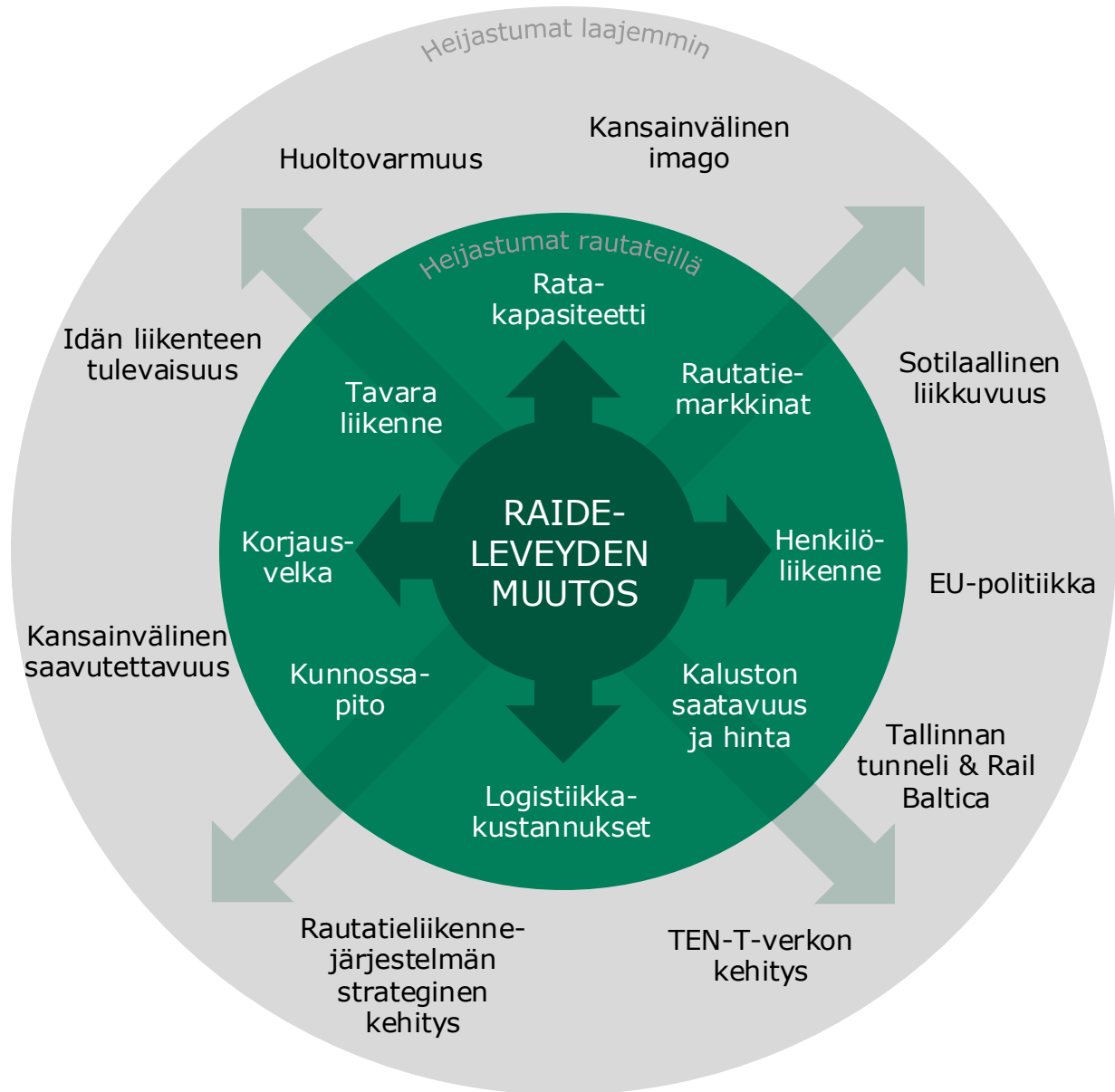
- Euroopassa pääasiallinen raideleveys on 1435 mm
- Suomessa on 1524 mm raideleveys, joka on yhteensopiva Venäjän ja Baltian maiden 1520 mm raideleveyden kanssa

Rataverkko

- Suomen ainoa maayhteys rautateitse EU:n kanssa on Ruotsin rajalla Haaparannan ja Tornion välillä
- Tarkasteluissa huomioitava myös Rail Baltican rakentaminen ja Tallinnan tunneli (1435 mm)

Raideleveys ei ole vain tekninen asia

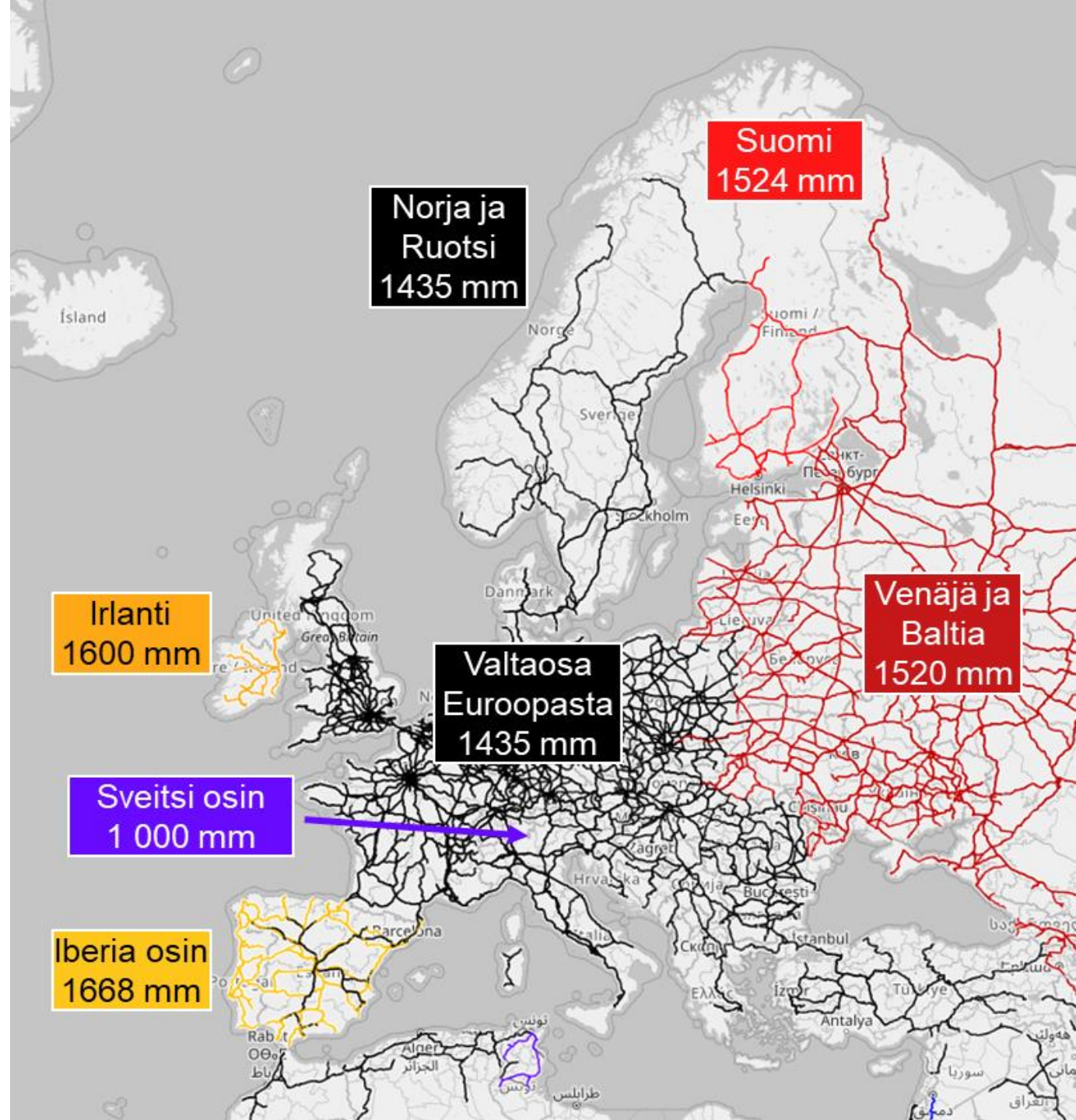
- Huomioitava koko raideliikennejärjestelmä
- KV yhteydet vs. Suomen sisäinen "erillinen" verkko
- Strateginen näkökulma ja tahtotila
- Huoltovarmuus ja sotilaallinen liikkuvuus entistä tärkeämmässä roolissa
- Viereisessä kuvassa nostettu esiin raideleveyden muutoksen vaikutuksia / heijastumia laajemmin (Kuva: LVM/Proxion)

Raideleveys Euroopassa

Muiden maiden reagointia raideleveyden muutokseen:

- Baltian maissa uudet raideyhteydet, kuten Rail Baltica on päätetty toteuttaa yleiseurooppalaisella raideleveydellä, mutta olemassa oleva rataverkko säilytetään pääosin vanhalla 1 520 mm raideleveydellä
- Espanjassa suurin osa rataverkosta on rakennettu 1 668 mm leveydellä, mutta suurnopeusjunien raitet on toteutettu yleiseurooppalaisella raideleveydellä vuodesta 1992 lähtien. Myös tärkeitä rajat ylittäviä tavaraliikenteen yhteyksiä on toteutettu viime vuosina eurooppalaisella raideleveydellä
  - Espanjassa tiettyjen reittien henkilöliikenteen junissa on käytössä automaattinen raideleveydenvaihtolaitteisto

Teknistä taustaa

Raidelevyden muutos – mitä vaihtoehtoja skenaarioissa

- Rakennetaan kokonaan uutta raidetta uudella raidelevydellä
- Muutetaan olemassa olevan radan raidelevyettä
- Rakennetaan limittäinen raideratkaisu (3 tai 4 raidetta) – samassa linjauksessa on molemmat raidelevykset limittäin
- Automaattisen raidelevyden vaihtolaitteen hyödyntäminen - liikkuvan yksikön telien/pyöräkertojen raideleveys muuttuu ja sama yksikkö voi liikkua useammalla raidelevydellä

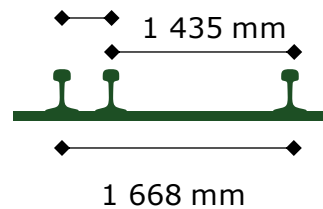
Automaattinen raidelevydenvaihtolaitteisto

- Raidelevyden vaihto liikkuvassa kalustossa noin kävelynopeuksissa. Pyörät siirtyvät akselilla ja lukittuvat haluttuun leveyteen
- Henkilöliikenteessä käytössä mm. Espanjassa, Sveitsissä ja Japanissa
- Tavaraliikenteessä testikäytössä / kehityksessä mm. Espanjassa
- Erikoiskalustoa ja tarvitsee rataan erilliset raidelevyden vaihtolaitteistot

3-kiskoinen ratkaisu

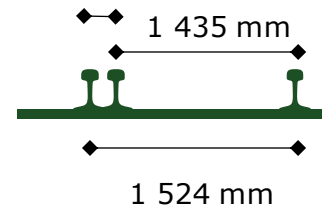
Espanja

Kiskojen väli
233 mm → OK

Suomi

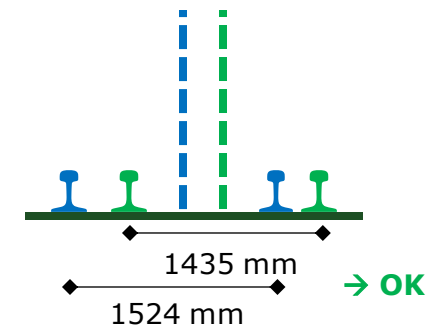
Kiskojen väli
89 mm → EI OK

Toteutus ei ole teknisesti mahdollinen

4-kiskoinen ratkaisu

Suomi

Huom. ratojen keskilinjat eroavat toisistaan

→ Sähköradan toteutus molemmille vaatii mahdollisesti muutoksia teknisiin eritelmiin / säädöksiin

Raideleveysvaihtoehtojen määrittäminen

- **Vertailuvaihtoehdossa** Itäradan ja Lentoradan hankkeet on toteutettu suomalaisella raideleveydellä
  - Lentoradan raiteisto perustuu alustavan yleissuunnitelman ja ympäristövaikutusten arvioinnin mukaiseen raiteistoon
  - Itäradan rakentama rata perustuu esiselvitysvaiheen ja maakuntakaavan ratkaisuihin
  - Yhteydet satamiin säilyvät ennallaan ja Itäradalta olisi mahdollisuus toteuttaa yhteys Vuosaaren, Sköldvikin ja Loviisan satamiin
  - Tallinnan tunneli on mahdollista toteuttaa nykyisten suunnitelmien mukaisesti siten, että sillä ei olisi suoraa liityntää nykyiseen rataverkkoon
- Työssä laadittiin yhdeksän vertailuvaihtoehtoa, joista **viisi valittiin vaikutusten arviointiin**
  - Työn aikana vaihtoehdoista ja raideleveydestä keskusteltiin mm. seuraavien tahojen kanssa: LVM, Kouvolan RRT ja Lentorata
  - Vaikutusten arviointiin valitut vaihtoehdot on esitelty seuraavilla sivuilla

Nostoja vaihtoehdoista:

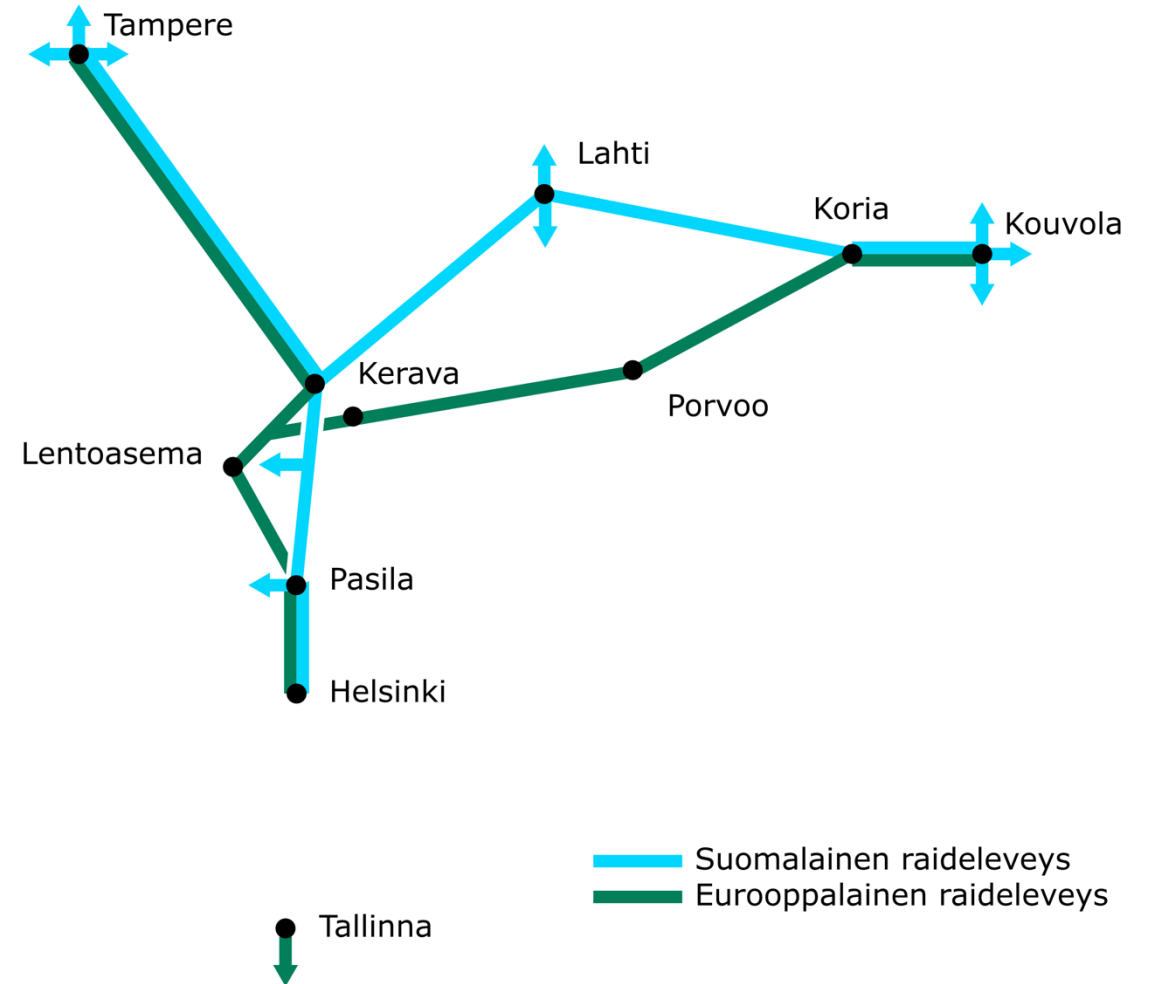
- *KV-yhteydet ja Tallinnan tunneli ovat isossa roolissa eri vaihtoehdoissa*
- *Raideleveys vaikuttaa laajemmin rautatiejärjestelmään – muutoksia aiheutuu aina myös Itäradan suunnittelualueen ulkopuolelle*

Vaikutusten arviointiin valitut vaihtoehdot VE1

Vaihtoehto 1 – Suomen sisäinen henkilöliikenteen vaihtoehto

- Itäradan ja Lentoradan uudet raiteet toteutetaan eurooppalaisella raidelevyydellä
  - Helsingin ja Kouvolan ratapihojen raiteiston muuttaminen osittain eurooppalaiselle raidelevyydelle
  - Koria–Kouvola-välille nykyisen kaksoisraiteen viereen uusi raidepari, joka olisi toteutettu eurooppalaisella raidelevyydellä
- Koska Lentorata olisi eurooppalaista raidelevyyttä, myös Pääradan tulisi mahdollistaa vähintään Tampereelle asti henkilöliikenne eurooppalaisen raidelevyyden kalustolla
- Yhteydet Itäradan raiteilta Lentoradan raiteille pysyisivät samanlaisina kuin vertailuvaihtoehdossa
- Tallinnan tunneli voitaisiin toteuttaa yhä vertailuvaihtoehdon mukaisesti

Vaikutusten arviointiin valitut vaihtoehdot VE2

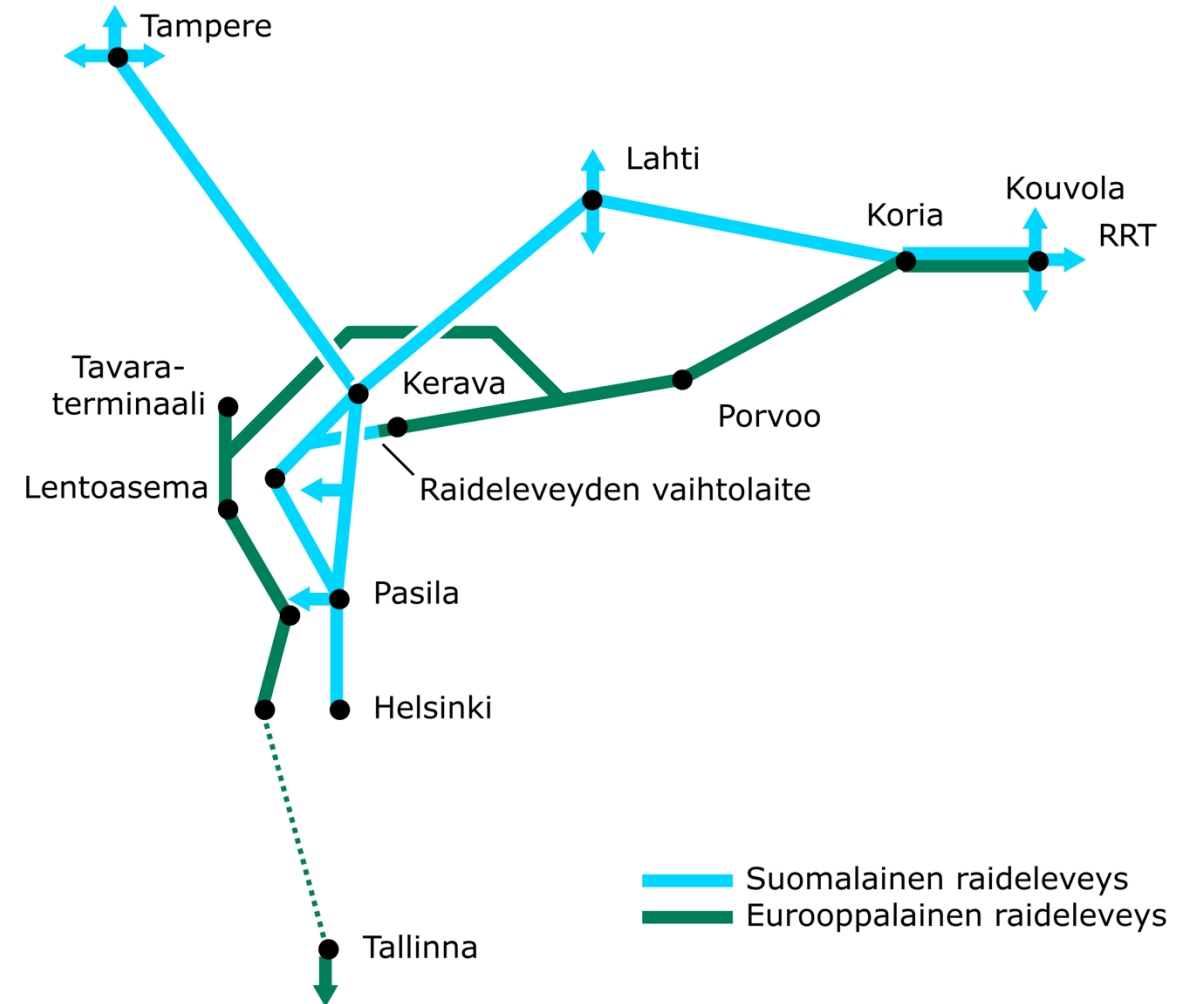
Vaihtoehto 2 – Raidelevydenvaihtolaite ja yhteys Tallinnan tunneliin

(Henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen vaihtoehto sekä Lentoradan että Tallinnan tunnelin yhteydellä, kuitenkin siten, että nykyistä rataverkkoa muutetaan mahdollisimman vähän)

- Itärata toteutetaan eurooppalaisella raidelevydellä
- Keravan tunneliaseman lähelle raidelevyden vaihtolaite – Lentorata voidaan toteuttaa suomalaisella raidelevydellä joten Tampereen suuntaan voi jäädä suomalaiselle raidelevydelle
- Erillinen yhteys Tallinnan tunneliin eurooppalaisella raidelevydellä (sekä tavara- että henkilöliikenne)
- Kouvolan ja Korian väliin tarvittaisiin edelleen neljä raidetta (kaksi suomalaista, kaksi eurooppalaista)

Toteutus on mahdollinen vaiheittain, mutta täydet hyödyt saadaan vasta tunnelin ja Rail Baltican jälkeen

- 1) Itärata + raidelevyden vaihtolaite/laitteet
- 2) Rail Baltica ja Tallinnan tunneli

Vaikutusten arviointiin valitut vaihtoehdot VE3

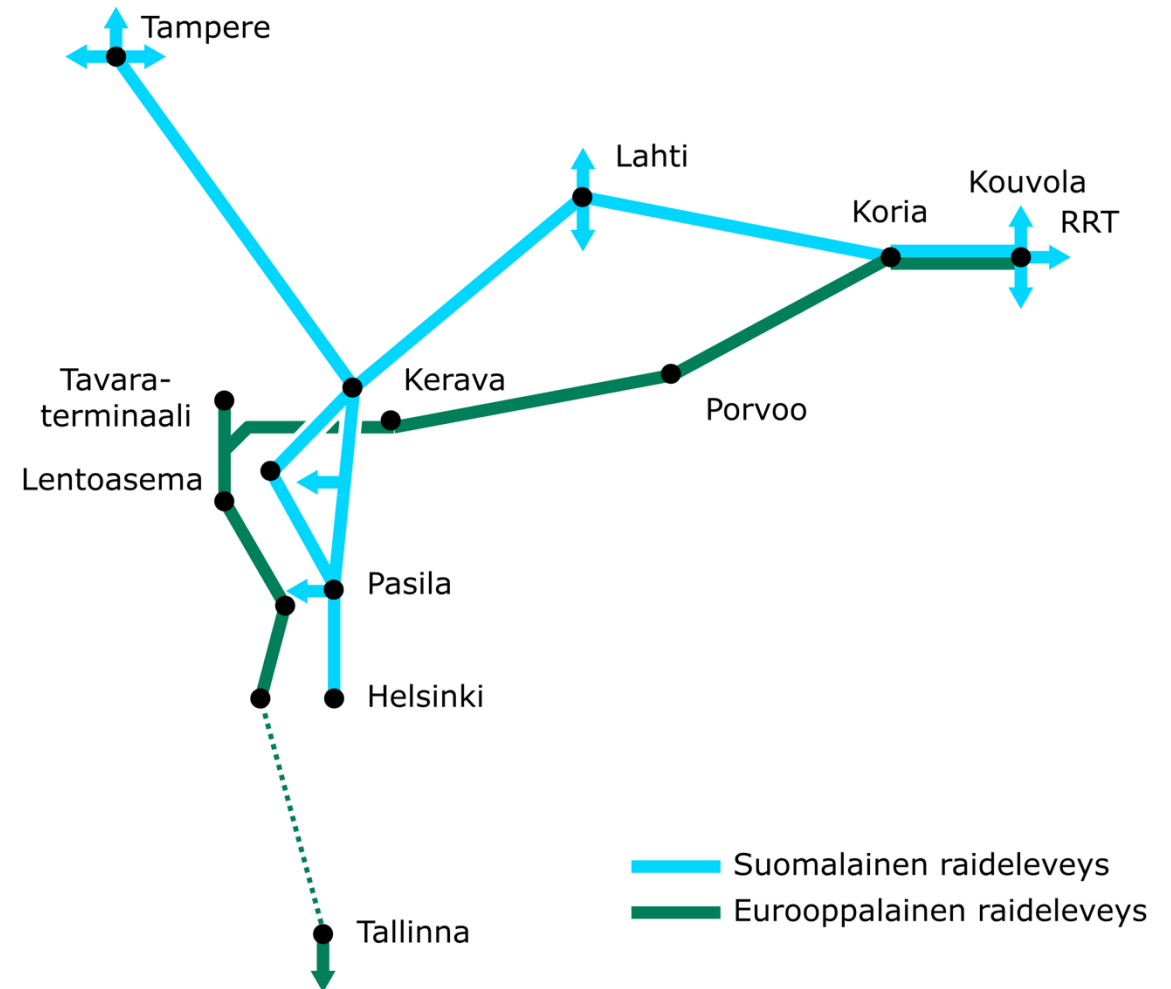
Vaihtoehto 3 – Itäradalta suora ratayhteys vain Tallinnan tunneliin

(Henkilö- ja tavaraliikenne, ilman yhteyksiä suomalaisen leveyden rataverkkoon)

- Itärata eurooppalaisella raideleveydellä
- Itärata ei liittyisi Lentoradan rakentamiin raiteisiin, vaan omaan tunneliinsa, joka olisi osa Tallinnan tunnelia
- Olemassa olevan radan muutoksia vain Kouvolaan
- Reitti kulkisi Keravalta lentoaseman kautta Helsingin keskustan alle tunneliasemalle (vaihtoyhteydet näiden asemien kautta)

Toteutus on mahdollinen vaiheittain, mutta täydet hyödyt saadaan vasta tunnelin ja Rail Baltican jälkeen

- 1) Itärata–Helsinki
- 2) Helsinki–Tallinna–Rail Baltica

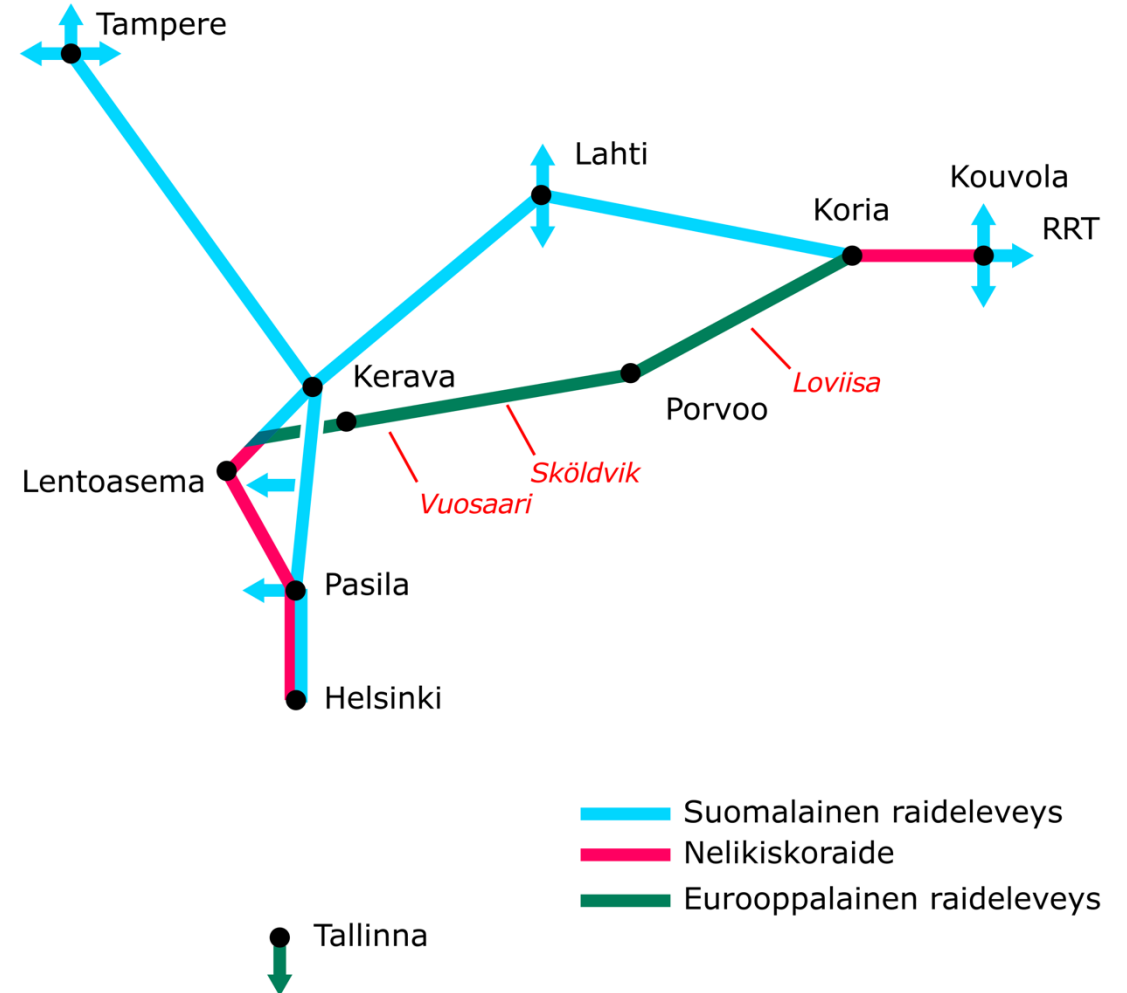

Vaikutusten arviointiin valitut vaihtoehdot VE4

Vaihtoehto 4 – Nelikiskoratkaisu ja yhteydet satamiin

(Henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen vaihtoehto ilman KV yhteyttä siten, että nykyistä rataverkkoa muutetaan 4-kiskoiseksi)

- Itäradan raiteet toteutettaisiin eurooppalaisella raideleveydellä
- Lentoradan tunnelissa Itäradan raiteiden yhtymäkohdan ja Helsinki aseman välillä rataosuudet toteutettaisiin nelikiskoraiteena, jolla voisi kulkea sekä suomalaisen että eurooppalaisen raideleveyden kalustolla
- Myös Korja–Kouvola-väli (ja mahdolliset yhteydet Itäradalta Vuosaaren, Sköldvikin ja Loviisan satamiin) voitaisiin toteuttaa nelikiskoraiteena
  - Mahdollistaa liikenteen molemmilla raideleveyksillä
- Kouvola RRT:lle toteutettaisiin yhteys joko eurooppalaisella raideleveydellä tai nelikiskoraiteena
- Nelikiskoratkaisun yleiset tekniset haasteet ja huomioiminen Lentoradassa sekä vilkkaalla Helsingin ratapihalla

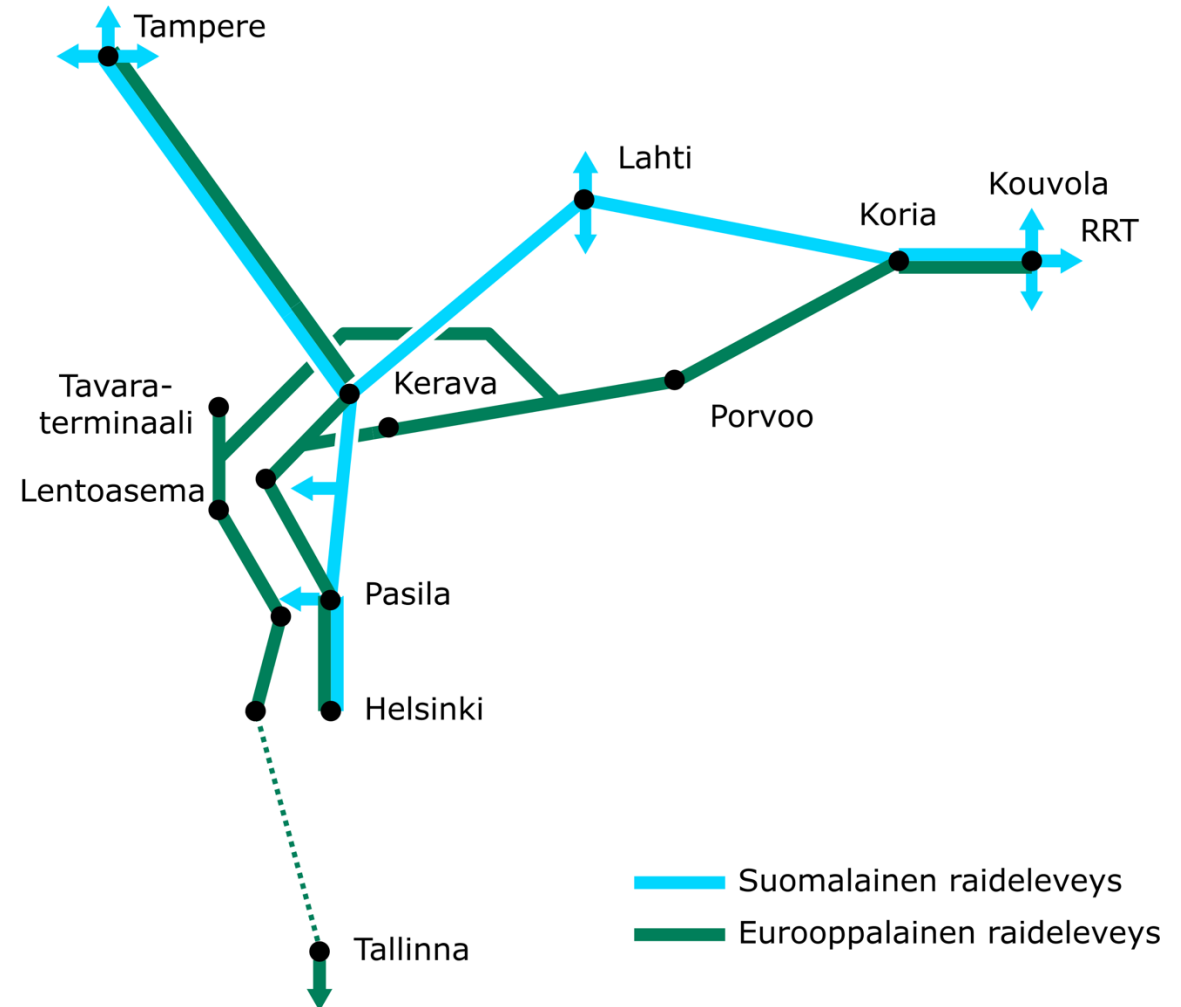

Vaikutusten arviointiin valitut vaihtoehdot VE5

Vaihtoehto 5 – Suora yhteys Tallinnan tunneliin ja eurooppalainen raideleveys Helsinki–Tampere / Helsinki–Kouvola

(Kattava henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen vaihtoehto, joka on yhdistelmä VE1 + VE3)

- Itärata ja Lentorata eurooppalaisella raideleveydellä
  - Helsingin ja Kouvolan ratapihojen raiteiston muuttaminen osittain eurooppalaiselle raideleveydelle
  - Koria–Kouvola-välille nykyisen kaksoisraiteen viereen uusi raidepari, joka olisi toteutettu eurooppalaisella raideleveydellä
- Koska Lentorata olisi eurooppalaista raideleveyttä, myös Pääradan tulisi mahdollistaa vähintään Tampereelle asti henkilöliikenne eurooppalaisen raideleveyden kalustolla
- Suora yhteys Tallinnan tunneliin uudella tunneliratkaisulla

Vaikutusten arviointi

- Valittujen vaihtoehtojen vaikutuksia on tarkasteltu usean laajemman osa-alueen näkökulmasta, joista keskeisimpiä ovat:
  - vaikutukset raideliikennejärjestelmälle
  - henkilöliikennematkojen palvelutaso
  - tavarakuljetusten palvelutaso
  - vaihtoehtojen tekninen toteutettavuus
  - yhteiskunnalliset vaikutukset
- Itäradan alueen lisäksi on huomioituna vaikutuksia eri suuntien liikenteen toteuttamiseen, jatkoyhteyksiin sekä tavaraliikenteeseen ja satamiin
- *Huom. Raportissa vaikutusten arviointi on avattuna huomattavasti tarkemmin*

	VE 1 Suomen sisäinen henkilöliikenteen vaihtoehto	VE 2 Raideliikennematemmat ja yhteys Tallinnan tunneliin	VE 3 Itäradalta suora yhteys vain Tallinnan tunneliin	VE 4 Nelikiskoratkaisu ja yhteydet satamiin	VE 5 Suora yhteys Tallinnan tunneliin ja eurooppalainen raideliikenne Helsinki-Tampere / Helsinki-Kouvola
Vaikutukset raideliikennejärjestelmälle	+ -	+	+	+ -	++
Henkilöliikennematkojen palvelutaso	+ -	+	+	+ -	+ -
Tavarakuljetusten palvelutaso	-	+	+	+ -	+
Tekninen toteutettavuus	-	--	-	--	-
Yhteiskunnalliset vaikutukset	+ -	+	+	+ -	+

Kustannuksista

- **Uuden radan suunnittelussa/rakentamisessa ei ole tunnistettu merkittävää eroa kustannuksissa suomalaisen ja eurooppalaisen raidelevyden välillä**
  - Ei merkittäviä muutoksia hankeyhtiöiden omiin kustannusarvioihin (nykyiselle suunnittelualueelle)
  - Useampi vaihtoehto tarvitsee myös Tallinnan tunnelin, jotta täydet hyödyt saavutetaan
- **Olemassa olevan radan raidelevyden muutoksen kustannuksia ja kokonaan uuden radan rakentamiskustannuksia voidaan arvioida karkeasti esim. LVM:n raidelevysselvityksen kustannusarvioiden avulla**
  - Mm. Helsingin ratapihan ja Kouvolan ratapihan muutokset
  - Yksittäiset merkittävät kohteet voivat vaikuttaa kokonaisuuteen (esim. Korian silta)
- **Nelikiskoiseen limitettyyn ratkaisuun ei ole olemassa luotettavaa kustannusarviota**
  - Kustannus merkittävästi suurempi, kun pelkän raidelevyden vaihtaminen mutta todennäköisesti merkittävästi halvempi kun kokonaan uuden radan rakentaminen
  - Tekniset kysymykset vielä osittain auki (mm. sähkörata, laituriratkaisut, nopeat vaihteet jne. → tuleva Väylän selvitys tuo tähän tarkennusta?)
- **Raidelevyden automaattinen vaihtolaite**
  - Vaihtolaitteen kustannus karkeasti 5 M€ ja vaikutus kaluston hintaan karkeasti +20–50 %
  - Vaikutuksia myös kunnossapidon kustannuksiin
- **Itäradan liittyminen sekä Lentorataan että Tallinnan tunneliin**
  - Eri korkotasot Lentoasemalla vaikuttaa liityntään, ei ole olemassa luotettavaa kustannusarviota

VE1: Raidelevyden lisäkustannukset Lentoradan ja Itäradan kustannusten päälle n. 1,5–2 miljardia euroa (Kerava-Tampere lisäraiteiden rakentaminen, ratapihojen muutokset ja Korja-Kouvola uudet raiteet). Tästä lisäkustannuksesta Itäradan alueen osuus arviolta n. 0,25 M€

Raidelevyden vaihtolaite (Adif)

*4-kiskoista rataa 1520/1435
Unkarin ja Ukrainan rajalla*

Johtopäätöksiä ja yhteenvetoa

- Raideleveys ei ole pelkästään tekninen päätös ja se koskettaa Itärataa laajempaa aluetta
- KV-yhteydet (Tallinnan tunneli) on erittäin merkittävä osatekijä arvioitaessa vaikutuksia ja mahdollisuuksia
- Itäradan toteuttaminen eurooppalaisella raideleveydellä edellyttäisi muutoksia myös olemassa olevaan raiteistoon ja mahdollisesti Lentoradan suunnitelmiin.
- Positiivisia vaikutuksia nähtiin erityisesti tulevaisuuden mahdollisuuksissa liittää rata osaksi laajempaa Eurooppalaista kuljetusjärjestelmää.
- Negatiivisina vaikutuksina puolestaan nähtiin mm. lisääntynyt vaihdollisten yhteyksien määrä ja vaikutukset ratapihoihin ja henkilöliikenteen laitureihin. Osaan vaihtoehtoista liittyi myös epävarmuuksia teknisestä toteutettavuudesta.
- Mikäli Itäradan rakentama infrastruktuuri päätetään toteuttaa eurooppalaisella raideleveydellä, tulee selvittää tarkemmin mm. nykyisille radoille tarvittavia muutostarpeita ja niiden kustannuksia sekä yhteyden toteuttaminen Itäradalta samaan aikaan sekä Lentoradalle että Tallinnan tunneliin.

Johtopäätöksiä ja yhteenvetoa

VE1 Itärata eurooppalaisella raideleveydellä, mutta ei Tallinnan tunnelia (Suomen sisäinen henkilöliikenne)

- Voisi olla toteutuksen ensimmäinen vaihe, mutta ilman tunnelia tai laajempaa Suomen sisäistä eurooppalaisen raideleveyden järjestelmää ei ole pelkästään suositeltava ratkaisu

VE2 Raideleveyden vaihtolaite ja yhteys Tallinnan tunneliin (henkilöliikenne ja tavaraliikenne)

- Ei vaadi isoja muutoksia muuhun rataverkkoon. Voi myös olla ensimmäinen vaihe ennen tunnelia, mutta vaatii lopulta tunnelin, että on tuottaa arvioidut hyödyt. Vaatii erikoiskaluston Kouvola-Helsinki välin yhteyteen.

VE3 Yhteys vain suoraan Tallinnan tunneliin (henkilö- ja tavaraliikenne)

- Vaatii päätöksen tunnelista ollakseen järkevä vaihtoehto Itäradalle

VE4 Nelikiskoratkaisu (satamayhteydet, mutta ei yhteyttä Tallinnan tunneliin)

- Vaihtoehto vaatii teknistä lisäselvitystä, jotta sen toteutuskelpoisuus ja vaikutukset/kustannukset voidaan varmistaa
- Voisi mahdollistaa yhteydet satamiin (Vuosaari, Sköldvik jne.)

VE5 Suora yhteys Tallinnan tunneliin ja eurooppalainen raideleveys Helsinki-Tampere / Helsinki-Kouvola (VE1+VE3)

- Isossa kuvassa kattavin vaihtoehto, jos Suomessa halutaan siirtyä laajemmin eurooppalaiseen raideleveyteen
- Vaatii Tallinnan tunnelin, että saadaan arvioidut hyödyt

- Jotta Itäradan kokonaisuuden toteuttaminen eurooppalaisella raideleveydellä olisi perusteltavissa, tulisi olla päätettynä suunnitelma tulevista eurooppalaisen raideleveyden raiteista ja niiden verkoston laajenemisesta (Suomen yleinen kehitysstrategia raideleveyteen ja KV yhteyksiin).
- Itäradan kohdalla Tallinnan tunneli ja Rail Baltica vaikuttaa erittäin paljon eri skenaarioihin
- *Tiivistys yhteen lauseeseen: Eurooppalainen raideleveys on oikea vaihtoehto, jos sen avulla mahdollistetaan suora kansainvälinen yhteys Eurooppaan, tai toteutetaan riittävän laaja Suomen sisäinen raideverkosto (esim. nopeaa henkilöliikennettä)*

Kiitos.

ITÄRATA
Tolkun rata.